

ΡΟΛΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ποιο ρόλο διαδραματίζει ο πρόλογος και ο επίλογος στο Κείμενο 1, όσον αφορά τον επικοινωνιακό στόχο και στην ανάδειξη του θέματός του; 15375

Η πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου και ΜΜΕ

[Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αλέξη Παπάζογλου, Καθημερινή Φιλοσοφία 5 Μαθήματα από την εποχή μας (Κλιματική αλλαγή, fake news, λαϊκισμός, θεωρίες συνωμοσίας, Brexit) εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 11-14.]

Η πιο γνωστή αλληγορία στην ιστορία της φιλοσοφίας, η αλληγορία στο Ζ' βιβλίο της Πολιτείας αποτελεί κάτι σαν τον ιδρυτικό μύθο της Δυτικής φιλοσοφίας. Η αλληγορία του Πλάτωνα για τη φιλοσοφία είναι ιδιαίτερα κολακευτική για τους φιλοσόφους που εμφανίζονται απελευθερωμένοι από τις ψευδαισθήσεις της καθημερινής ζωής. Παρά το γεγονός πως λίγοι σύγχρονοι φιλόσοφοι ενστερνίζονται τη θεωρία του Πλάτωνα περί απατηλής φύσης του κόσμου της καθημερινότητας, η πεποίθηση πως η φιλοσοφία μπορεί και βλέπει τον κόσμο υπό ένα διαφορετικό φως εξακολουθεί να δεσπόζει.

Ο τοίχος του δικού μας σπηλαίου είναι οι οθόνες των υπολογιστών κινητών/τηλεοράσεων, στις οποίες κοιτάμε σαν δεσμώτες πολλές ώρες κάθε μέρα αυτήν την ακατάπαυστη ροή ειδήσεων, τη συνεχή παροχή πληροφοριών. Αυτή η διαρκής εναλλαγή εικόνων έκανε τον Πλάτωνα να πιστεύει πως ο κόσμος της καθημερινότητας δεν ήταν πεδίο γνώσης, αλλά μόνο γνώμης.

Η φιλοσοφία, όμως, ισχυριζόταν ο Πλάτωνας, δεν προσφέρει μια ακόμη άποψη περί του κόσμου, αλλά κάτι πολύ περισσότερο: μάς βοηθά να τον κατανοήσουμε πραγματικά. Η επικαιρότητα μπορεί να μην φαντάζει εκ πρώτης όψεως ως πρόβλημα αντικείμενο φιλοσοφικής αναζήτησης· έχουμε συνηθίσει να σκεφτόμαστε ότι η φιλοσοφία έχει να κάνει με οικουμενικές και αιώνιες αλήθειες για τον κόσμο και τον άνθρωπο.

Όμως, υπάρχει και η άλλη θεώρηση της φιλοσοφίας: αυτή που δεν τη θέλει αποκομμένη από το γίνεσθαι της ιστορίας, αλλά ως το κάτοπτρο μέσα από το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή μας. Σύμφωνα με τον Χέγκελ, Γερμανό φιλόσοφο του 19^{ου} αιώνα, η φιλοσοφία αποτελεί την αποκρυστάλλωση κάθε ιστορικής περιόδου στο πεδίο της σκέψης. Τα γεγονότα της επικαιρότητας κρύβουν πίσω τους φιλοσοφικά ερωτήματα, η εξερεύνηση των οποίων μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα την καθημερινότητά μας. Η φιλοσοφία έχει κάτι ενδιαφέρον και σημαντικό να μας πει για τη ζωή που ζούμε καθημερινά, για αυτά που διαδραματίζονται μπροστά στις οθόνες μας.

Τη συμβολική αξία της εικόνας για τη σημερινή εποχή γλαφυρά απεικονίζουν τα λόγια του Πορτογάλου συγγραφέα Ζοζέ Σαραμάγκου, τιμημένου με το Νόμπελ Λογοτεχνίας 1998, σε συνέντευξη που έδωσε στην εφημερίδα «ΒΗΜΑ», «βιβλία», Κυριακή, 18 Οκτωβρίου 1998, απαντώντας στην ερώτηση δημοσιογράφου για το πού εντοπίζει την επικαιρότητα της εικόνας της Σπηλιάς σήμερα, εφόσον την έχει επιλέξει ως βάση ενός μυθιστορηματός του: «Στον μύθο της σπηλιάς του Πλάτωνα ανακάλυψα κάτι που στη σημερινή κοινωνία είναι σχεδόν αυταπόδεικτο: ποτέ, μα ποτέ, από την εποχή του Πλάτωνα ως σήμερα, η ανθρωπότητα δε ζούσε τόσο κοντά σε αυτό που περιέγραψε ο Έλληνας φιλόσοφος. Φανταστείτε τι θα έγραφε σήμερα ο Πλάτωνας, αν έβλεπε ότι βλέπουμε ολοένα και λιγότερο την πραγματικότητα και αφοσιωνόμαστε περισσότερο στις εικόνες της πραγματικότητας ή, ακόμη χειρότερα, σε αυτό που σήμερα αποκαλείται εικονική πραγματικότητα. Σήμερα, μάλιστα, βρισκόμαστε σε σπηλιά. Ο Πλάτωνας έλεγε ότι πρέπει να βγούμε από τη σπηλιά και να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα».

Απάντηση

- Η λειτουργία του προλόγου είναι να μας εισαγάγει στο θέμα με τρόπο ελκυστικό, ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, να παρουσιάσει το υπό διερεύνηση θέμα αποσπώντας μία πρώτη θετική εντύπωση από τον/ την αναγνώστη/ αναγνώστρια.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συγγραφέας σημειώνοντας ότι η αλληγορία του σπηλαίου είναι ο ιδρυτικός μύθος της δυτικής φιλοσοφίας και συνδέοντας τον αρχαίο φιλοσοφικό μύθο με τη σύγχρονη εποχή προεξαγγέλλει το προς ανάπτυξη ζήτημα με πρωτότυπο τρόπο, τονίζοντας παράλληλα την αξία, τη σπουδαιότητα και κρισιμότητα της κριτικής σκέψης (φιλοσοφείν) έναντι των ψευδαισθήσεων.

- Η λειτουργία του epilόγου είναι να συγκεφαλαιώσει συνοψίζοντας και ενδεχομένως να προτείνει κάποιες γενικές κατευθυντήριες γραμμές, πιθανόν με προτροπές για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος προκειμένου να δημιουργήσει προβληματισμό και μετά την ανάγνωση του κειμένου.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο συγγραφέας στον επίλογο, αξιοποιώντας ως τρόπο πειθούς την επίκληση στον γνωστό λογοτέχνη Ζοζέ Σαμαράγκου, ο οποίος εξάγει την επικαιρότητα της εικόνας του πλατωνικού σπηλαίου με τις αλληγορικές προεκτάσεις της στην σημερινή εποχή, επιτυγχάνει τον επικοινωνιακό στόχο του, που είναι –εμμέσως- η παραίνεση για προσπάθεια εξόδου από την εικονική πραγματικότητα με μέσο τη διερεύνηση της αλήθειας της πραγματικής πραγματικότητας. Παράλληλα, πετυχαίνει να προβληματίσει

τον/την αναγνώστη/ αναγνώστρια του κειμένου του για την πραγματικότητα που βιώνουμε, καθώς παραθέτει και τη γνώμη ενός επώνυμου και βραβευμένου με βραβείο Νόμπελ ανθρώπου. Έτσι ενισχύει την εγκυρότητα των απόψεών του και την πρόθεσή του να δημιουργήσει ερεθίσματα γόνιμου προβληματισμού.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ